

**แนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษา
ในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์***
**GUDELINES FOR ENHANCING THE KALAYANAMITTA PRINCIPLES FOR
STUDENTS IN BACHELOR OF EDUCATION PROGRAM AT SURINDRA
RAJABHAT UNIVERSITY**

ธงไชย สุขแสวง

Thongchai Suksawaeng

พระครูสุธีคัมภีรญาณ

Phrakhru Sudhikhambhirayan

พระโสภณพัฒนบัณฑิต

Phra Soponpattanabandita

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยวิทยาเขตขอนแก่น

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Khonkaen Campus, Thailand

E-mail: thongsuk.sawaengchai@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาหลักกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนา 2) ศึกษาสภาพทั่วไปการศึกษาของนักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และ 3) ศึกษาแนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึกผ่านการตรวจสอบข้อมูลความสอดคล้องเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ได้ค่า CVI 0.86 ผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์ จำนวน 50 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 5 คน พระสงฆ์ 5 รูป คณาจารย์ประจำหลักสูตร/นักวิชาการ 17 คน และนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 23 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) หลักกัลยาณมิตรมี 7 ประการ คือ 1.1) เป็นคนน่ารัก 1.2) เป็นที่เคารพ 1.3) มีความรู้ประสบการณ์มีภูมิปัญญา 1.4) รู้จักพูดให้ผู้อื่นเข้าใจง่าย 1.5) มีความอดทนต่อการว่ากล่าวจากผู้อื่น 1.6) แกล้งเรื่องราวได้อย่างล้าลึก และ 1.7) ไม่ชักนำไปในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง 2) นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ได้ศึกษาความรู้โดยศึกษาเรียนรู้ด้วยวิธีที่หลากหลายทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ 3) แนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษา ดังนี้ 3.1) การเสริมสร้างการอบรมตามหลักพุทธศาสนา โดยเข้าอบรมในวัดหรือสำนักปฏิบัติธรรม 7 วัน เป็นต้น 3.2) การเรียนการสอนที่สอดแทรกหลักกัลยาณมิตร บูรณาการในทุกวิชา ทั้งการบรรยาย การอภิปรายกลุ่มการนำเสนอ

* Received 27 January 2020; Revised 11 June 2020; Accepted 21 June 2020

งานในชั้นเรียนและการลงมือปฏิบัติจริง 3.3) การจัดกิจกรรมเสริมเสริมหลักสูตร ได้แก่ กิจกรรมบำเพ็ญความดีทางพุทธศาสนา เป็นต้น 3.4) การเสริมสร้างแรงบันดาลใจโดยสภาพแวดล้อม มีแบบอย่างที่ดี มีการยกย่องศิษย์เก่าดีเด่น จัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมสติปัญญา

คำสำคัญ: แนวทางการเสริมสร้างกัลยาณมิตร, พุทธศาสนา, นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต

Abstract

The aims of this qualitative research were: 1) to study the principles of Kalayanamitta - dhamma (kalyāṇamitta - dhamma), qualities of a good friend in Buddhism, 2) to study the general conditions of the students majoring in social studies at Surindra Rajabhat University, and 3) to study the ways to enhance the principles of Kalayanamitta Principles to the students in Bachelor of Education Program at Surindra Rajabhat University. The instrument for research was an in-depth interview tested by the validity content from the scholars the CVI value was 0.86. There were 50 informants consisted of 5 administrators, 5 monks, 17 lecturers/scholars in curriculum and 23 students in Bachelor of Education Program. The data were analyzed by content analysis. The results of the study were as follows: 1) The Kalalayanamitta Principles consists of being lovable, being respectable, being adorable, being a counsellor, being a patient listener, being ability to deliver deep discourses and never exhorting groundlessly. 2) The students in the Bachelor of Education Program have studied according to the curriculum of Education Program in Social Studies. They have studied in various ways in both theoretical and practical parts. 3) The ways to enhance Kalalayanamitta Principles to the students consisted of 3.1) enhancing to train according to the Buddhism by training in the Buddhist temple or Dharma practice center for 7 days etc., 3.2) learning and teaching integrating Kalalayanamitta Principles in Education Program, integrating in all subjects in lecturing, group discussion, presentation in front of the class and being real practical, 3.3) taking extra curriculum package such as activities for fulfilling good deed in Buddhism etc. and 3.4) enhancing environmental inspiration, having good model from good person model, admiration best alumnus students, making environment supporting to enhance the intelligence.

Keywords: Guidelines For Enhancing The Kalayanamitta Principles, Buddhism, Students In Bachelor of Education Program

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองผ่านกาลเวลามาสองพันห้าร้อยกว่าปี นับตั้งแต่ที่ทรงตรัสรู้ ทรงประกาศหลักธรรมคำสั่งสอนเพื่อประโยชน์แก่คนทุกหมู่เหล่าโดยไม่จำกัดชาติชั้นวรรณะหรือการงานอาชีพ พระพุทธองค์ทรงเป็นครูผู้สอนของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลายทั้งหลาย (วิ.มหา. (ไทย)1/1/1) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระพุทธเจ้าเป็นพระบรมครู พระศาสดาผู้เป็นยอดครู ดังคำเสริมพระคุณว่า อนุตตโร ปุริสทมมสารถิ แปลว่าเป็นสารถิผู้ฝึกคนได้ไม่มีใครยิ่งกว่า ซึ่งเป็นความหมายว่านักปราชญ์และพุทธศาสนิกชนทั้งหลายเคารพบูชาและยกย่องเทิดทูนพระพุทธเจ้าในฐานะทรงเป็นนักการสอนที่ยิ่งใหญ่ที่สุดทรงมีพระปรีชาสามารถอย่างยอดเยี่ยมในการอบรมสั่งสอนและได้ทรงประสบผลสำเร็จในงานนี้ (พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), 2555)

พระพุทธเจ้าถือเป็นต้นแบบของการเป็นครูที่ดี โดยหลักพื้นฐานที่สำคัญนั้นครูต้องมีคุณธรรมตามหลักพุทธศาสนาเช่นพรหมวิหาร (ที.มหา. 10/184/255) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) กัลยาณมิตร 7 (อง.สตตก. (บาลี) 27/37/29) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นต้น ทั้งนี้คุณธรรมทั้งหลายมิได้เกิดขึ้นในมนุษย์เอง จึงจำเป็นต้องเสริมสร้างปลูกฝังฝึกหัดขัดเกลาให้มีให้เกิดขึ้น เมื่อบุคคลผู้มีความประพฤติดีแล้ว ย่อมทำให้สังคมน่าอยู่ ผู้คนในสังคมอยู่กันอย่างสงบสุข การศึกษาในวิชาชีพครูจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่จะต้องเรียนรู้และฝึกอบรมคุณธรรมความเป็นครู ตลอดระยะเวลาที่ศึกษาในหลักสูตร ครุศาสตรบัณฑิต เพื่อการปลูกฝังความเป็นครูที่สมบูรณ์เพื่อจะได้ไปอบรมศิษย์ให้เป็นคนที่ดีมีคุณธรรมต่อไป อาชีพครูจึงได้รับการยกย่องว่าเป็นวิชาชีพชั้นสูง เพราะช่วยสั่งสอนอบรมคนให้เป็นผู้ที่พัฒนาสังคมให้มีความเจริญรุ่งเรือง เมื่อสังคมยกย่องเคารพนับถือมาก ผู้ประกอบอาชีพครูจึงต้องตระหนักและปฏิบัติตนที่ควรแก่การเคารพยกย่อง ด้วยหลักคิดดี พูดดี ทำดี มีคุณธรรมภายในจิตใจ มีคุณธรรมคุ้มครองโลก มีหลักกัลยาณมิตร เป็นต้น ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างของเยาวชนและศิษย์ มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมอยู่เสมอ ประพฤติปฏิบัติหลักจรรยาบรรณวิชาชีพครูและดำรงตนด้วยคุณธรรมอย่างสม่ำเสมอ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2546)

หลักกัลยาณมิตร เป็นหลักธรรมที่สำคัญที่นักศึกษาทุกคนควรนำไปประพฤติปฏิบัติเพื่อความเป็นครูทั้งนี้เพราะการเป็นครูมีความสำคัญยิ่งต่อกระบวนการจัดการศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาเพราะเป็นผู้จัดการเรียนการสอนแก่นักศึกษาทั้งสอนความรู้ทางวิชาการและรวมถึงการอบรมพัฒนาจิตใจให้มีคุณธรรมจริยธรรม ช่วยพัฒนาให้เด็กและเยาวชนของชาติเติบโตเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ ช่วยพัฒนาความเจริญแก่สังคมและประเทศชาติต่อไป ดังนั้น สังคมไทยจึงให้การยกย่องนับถือครู มองเห็นความสำคัญของครูว่า

เปรียบเสมือนเป็นแม่พิมพ์ของชาติ ครูจึงเป็นที่คาดหวังว่าเป็นผู้ตั้งมั่นอยู่ในศีลธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี ดำรงตนอยู่ในจรรยาบรรณวิชาชีพและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 ได้กำหนดมาตรฐานวิชาชีพทางการศึกษา คือข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ในการประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ซึ่งผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาต้องประพฤติปฏิบัติตน เพื่อให้เกิดคุณภาพในการประกอบวิชาชีพ สามารถสร้างความเชื่อมั่นศรัทธาให้แก่ผู้รับบริการจากวิชาชีพ มนุษย์สัมพันธ์ในการให้บริการที่มีคุณภาพ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2546)

สถาบันที่ผลิตครูจึงมีบทบาทต่อการเสริมสร้างอบรมปลูกฝังคุณธรรมที่สำคัญให้กับนักศึกษาที่เรียนสายครู มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เป็นสถาบันอุดมศึกษาที่ให้ความสำคัญต่อการพัฒนานักศึกษาที่จะเป็นครูโดยได้มีวิสัยทัศน์ว่า มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เป็นมหาวิทยาลัยที่มุ่งการผลิตบัณฑิตพัฒนาครู และยกระดับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2561) การกำหนดวิสัยทัศน์ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์นั้น จำเป็นต้องทำให้มีปรากฏในหลักสูตร ตลอดถึงส่งเสริมสนับสนุนการเรียนการสอน การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมที่มุ่งให้นักศึกษาได้มีคุณธรรมการบำเพ็ญช่วยเหลือความดีงามเกิดขึ้น ชีวิตย่อมสามารถที่จะเป็นครูที่มีคุณภาพมีคุณธรรม สามารถสั่งสอนอบรมให้นักเรียนเป็นคนดี คนเก่งและมีความสุขด้วยหลักกัลยาณมิตรได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปในการศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์
3. เพื่อศึกษาแนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตสาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บ รวบรวม ข้อมูลจากเอกสาร ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) มีวิธีดำเนินการ ดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย จำนวน 50 รูป/คน ประกอบด้วย ผู้บริหาร 5 คน พระสงฆ์ 5 รูป คณาจารย์ประจำหลักสูตร/นักวิชาการ 17 คน และนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต จำนวน 23 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interview) ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และนำไปตรวจสอบดัชนีเที่ยงตรงเชิงเนื้อหากับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 ท่าน ได้ค่า CVI เท่ากับ 0.86 โดยมีประเด็นการสัมภาษณ์ที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย ได้แก่ แนวทางการ

เสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษาครุศาสตรบัณฑิตและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 นำเครื่องมือที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แก่ไขปรับปรุงให้ถูกต้องและชัดเจน ทั้งเนื้อหาสาระ และการใช้ถ้อยคำสำนวนภาษา แล้วนำมาจัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก นำเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบและประเมินคำถามการวิจัยว่ามีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และค่านิยมศัพท์หรือไม่อย่างไร นำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมในประเด็นที่ยังไม่ชัดเจน

3.2 การชี้แจงผู้ให้ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการขอเพื่อรับการพิจารณาจริยธรรมการวิจัย จากคณะกรรมการจริยธรรมการทำวิจัยในมนุษย์ เพื่อเป็นการพิทักษ์สิทธิของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในส่วนของการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลแบบเชิงลึก (In - Depth Interview) โดยผู้วิจัยจะส่งหนังสืออย่างเป็นทางการเพื่อขอสัมภาษณ์ด้วยตนเอง พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหาต่าง ๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้า และจะกำหนดวันเวลา และสถานที่ ส่วนในขณะการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะขออนุญาตใช้เครื่องบันทึกเสียง และกล้องบันทึกภาพนิ่ง พร้อมทั้งให้ผู้เข้าร่วมการวิจัยลงนามในแบบฟอร์มยินยอมเข้าร่วมการวิจัย

3.3 ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลข้อมูลด้วยตัวเอง นำเสนอผลการวิจัยแนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรของศึกษาครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อแก้ไข และปรับปรุงต่อไป

4. ความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ความน่าเชื่อถือของข้อมูลทำโดยการตรวจสอบข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง ระหว่างที่สัมภาษณ์มีการจดบันทึกและอัดเทปซึ่งจะทำให้ได้ข้อมูลที่มาจากการสัมภาษณ์อย่างครบถ้วนทุกครั้ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) (ปาริชาติ สถาปิตานนท์, 2545) จัดกลุ่มข้อมูลที่มีความเหมือน เป็นหมวดหมู่และข้อมูลที่มีความต่างเป็นหมวดหมู่ สร้างความเชื่อมโยงในข้อมูลหลักและข้อมูลย่อยที่เป็นส่วนประกอบ และนำประเด็นที่ได้ไปสนทนากับผู้ให้ข้อมูลเป็นรายบุคคลอีกครั้ง ก่อนที่จะสรุปผลการวิเคราะห์โดย และเขียนบรรยาย เนื้อหาตามประเด็นหลักที่ได้และมีประเด็นย่อยสนับสนุน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยสามารถได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. หลักกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนา จากการศึกษาวิจัย พบว่า เป็นหลักธรรมที่บัณฑิตประพจน์ดีงามอันประกอบด้วยองค์คุณแห่งกัลยาณมิตร 7 ประการ ได้แก่

1.1 ปิโย การเป็นคนที่น่ารักได้รับความวางใจอย่างสนิทสนม หมายถึง เป็นคนที่มีความปรารถนาดี ทำให้ผู้ที่เข้าไปหาเกิดความอบอุ่นปลอดภัย ดูจากบุคลิกภาพภายนอก และกระทำที่แสดงถึงความจริงใจ เช่น การแต่งกายสุภาพเรียบร้อย เสื้อผ้า ใบหน้าท่าทางแสดงถึงคุณงามิธรรมความรู้และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของสังคม มีความอ่อนโยนเมื่อได้สนทนา รู้สึกสบายใจ เย็นใจเหมือนมีคนคอยดูแลอยู่ใกล้ตลอดเวลา เป็นต้น

1.2 ครุ นำเคารพนับถือก่อให้เกิดความอบอุ่นใจมีความปลอดภัยและเป็นที่พักพิงได้ หมายถึง เป็นบุคคลที่ควรเคารพนาทิตนุบูชา เปี่ยมได้สติปัญญาในการพัฒนาชีวิต มีความหนักแน่นในการทำมาหากิน ละเว้นความชั่ว รู้สิ่งที่เป็นสาระและไม่เป็นสาระ เช่น การไม่โกรธเมื่อมีคนใส่ร้ายหรือพูดจาหยาบคายต่อหน้า มีความประพฤติดีดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญาไม่ปกติคิดดีพูดดีทำดี เป็นต้น

1.3 ภาวนีโย น่ายกย่องซึ่งประกอบด้วยความรู้และความประพฤติที่ดีงาม หมายถึงเป็นที่เจริญใจ เป็นแบบอย่างของความประพฤติที่ดีเป็นกุศลธรรม เช่น การเป็นแบบอย่างของครูอาจารย์ที่ดี แบบอย่างของการเป็นศิษย์เก๋าคิดเด่น เห็นแล้วควรแก่การยกย่องสรรเสริญ เป็นต้น มีความรู้จริงอย่างถ่องแท้ ทรงภูมิปัญญาฝึกฝนปรับปรุงตนเอง เป็นที่น่ายกย่องควรเอาอย่าง เมื่อกล่าวอ้างถึงหรือระลึกถึงจะเกิดความภูมิใจมั่นใจในกุศลธรรมความดีอยู่เสมอ มีความเข้าใจธรรมชาติของคน ธรรมชาติของสัตว์ สิ่งมีชีวิตและข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ

1.4 วตฺตา รู้จักพูดคอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือนเป็นที่ปรึกษาที่ดี หมายถึงการบอกกล่าว ชี้แจงได้อย่างชัดเจน รู้จักเตือนเมื่อทำในสิ่งที่ผิด บอกกล่าวในสิ่งที่คุณงามความดี เช่น พูดจาสุภาพไพเราะอ่อนหวานน่าฟังทำให้มีความรู้สึกเป็นกัลยาณมิตรเมื่อได้รับคำบอกกล่าวและตักเตือน ทำให้มีกำลังใจเห็นทางในการพัฒนาชีวิต มีความยินดีในการทำมาหากินเห็นความถูกต้องเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำหน้าที่ที่ได้รับต่อไปเต็มกำลังความสามารถ รู้จักพูดชี้แจงให้รู้จักเหตุผลอะไรควรพูด อะไรไม่ควรพูด เป็นที่ปรึกษาที่ดี สามารถช่วยเหลือได้อย่างถูกต้อง

1.5 วณฺทฺสโม มีอดทนต่อถ้อยคำพร้อมที่จะรับฟังคำซักถามต่าง ๆ อยู่เสมอ และสามารถรับฟังได้ด้วยความอดทนไม่เบื่อ หมายถึง การมีจิตใจที่มั่นคงไม่เอนเอียงหวั่นไหวต่อถ้อยคำที่ล่วงเกิน คำตักเตือน คำวิพากษ์วิจารณ์ คำซักถามจุกจิกต่าง ๆ โดยมีความอดทนไม่เสียอารมณ์หรือแสดงอาการเบื่อหน่าย

1.6 คมฺภีรญฺจ กล้า กตฺตา กล่าวชี้แจงแถลงเรื่องต่าง ๆ ที่ลึกซึ้งได้ หมายถึง มีความสามารถขยาย ตีความคำอธิบายให้เห็นแจ้งคำที่ยากให้เข้าใจง่าย อย่างละเอียดเห็นชัด

แจ้ง การอธิบายคำสำคัญหรือจุดเด่นในศาสตร์หรือวิชานั้น ให้ผู้เรียนเกิดความคิดรวบยอด สามารถอธิบายยกตัวอย่างจากเหตุไปสู่ผล อธิบายจากผลไปสู่เหตุ เปรียบเทียบหรือยกตัวอย่าง ชัดแจ้ง สามารถอธิบายชี้แจงถึงสาระหรือเนื้อหานั้นได้อย่างชัดเจน

1.7 โนฏฐานเน นิโยชเย ไม่ชักจูงไปในทางเสื่อมเสียซึ่งเป็นคุณลักษณะที่พึงปรารถนา และถูกต้องที่มีอยู่ในจิตใจ หมายถึง ไม่ชักจูงไปในทางที่เสื่อมเสีย ไม่ชักชวนไปในทางฉิบหาย หรือเรื่องไร้สาระ ไม่ชวนทำสิ่งเหล่านี้เช่น ชวนไปค้าขายสิ่งผิดกฎหมาย ชวนไปเสพสิ่งเสพติด ชวนไปดื่มเหล้า เล่นพนัน เที่ยวกลางคืน เป็นต้น

2. สภาพทั่วไปในการศึกษาของนักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต

จากการศึกษาวิจัย พบว่า สภาพทั่วไปในการศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ได้รับการอบรมสั่งสอนด้วยวิธีที่หลากหลาย ตามแผนการเรียนการสอนของหลักสูตรเพื่อยกระดับให้มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ มีทักษะทางปัญญา มีทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลข การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ให้เป็นบัณฑิต มีคุณธรรมมีหลักกัลยาณมิตร มีความรู้อันเป็นลักษณะอันพึงประสงค์ของมหาวิทยาลัย การศึกษาในสาขาวิชาเอกประกอบด้วยการเรียนรู้ในรายวิชาการศึกษาทั่วไป การเรียนใน 5 กลุ่มวิชา ประกอบด้วยกลุ่มวิชาภูมิศาสตร์ กลุ่มวิชาประวัติศาสตร์ กลุ่มวิชารัฐศาสตร์ นิติศาสตร์ สังคมวิทยาและเศรษฐศาสตร์ กลุ่มวิชาศาสนาและปรัชญา การเรียนในสายวิชาชีพ ครุมุ่งพัฒนาให้เป็นบัณฑิตที่มีความรู้คู่คุณธรรม ศึกษาในสายวิชาชีพครู ให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ

3. แนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษาครุศาสตรบัณฑิต

จากการศึกษาวิจัย พบว่า แนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ หมายถึงแนวทางการพัฒนา และเสริมสร้าง เพิ่มพูนหลักกัลยาณมิตรให้ดีขึ้นหรือมั่นคงยิ่งขึ้น เป็นกระบวนการฝึก หรือพัฒนาให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีแก่นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ประกอบด้วย 4 ลักษณะดังนี้

3.1 เสริมสร้างการอบรมตามหลักพุทธศาสนา โดยพัฒนาทางกาย วาจาและ ฝึกอบรมปฏิบัติธรรมพัฒนาจิตใจ สร้างทัศนคติค่านิยมความเชื่อที่เป็นไปในทางกุศลธรรม ได้แก่การเข้าอบรมความรู้ในหลักกัลยาณมิตร 7 และฝึกอบรมในสำนักปฏิบัติธรรมหรือสถานที่อันเหมาะสมควรเป็นระยะเวลา 7 วันอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ได้รับผลการฝึกอบรม การจัดกิจกรรมสวดมนต์นั่งสมาธิเพื่อฝึกหัดขัดเกลากจิตใจให้เป็นผู้อ่อนโยน (พระศรีวิสุทธิคุณ (มานพ ปิยสีโล), 2562)

3.2 แนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรในการเรียนการสอน โดยมีการเรียนการสอนตามหลักสูตรที่หลากหลายโดยเฉพาะในกลุ่มวิชาศาสนาและปรัชญา สาขาวิชา

สังคมศึกษา ได้แก่ วิชาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา วิชาจริยศาสตร์ วิชาพุทธศาสนาพิธี วิชาประวัติศาสตร์พุทธศาสนาและอิทธิพลวัฒนธรรมประเทศต่าง ๆ วิชาจริยธรรมสิ่งแวดล้อม วิชาบทบาทของพุทธศาสนาในสังคมร่วมสมัย มีวิธีการเสริมสร้างหลัก กัลยาณมิตรที่ หลากหลายทั้งการบรรยาย การอภิปรายกลุ่ม การนำเสนองานในชั้นเรียนและการลงมือปฏิบัติ จริง ดังข้อมูล การศึกษาทุกรายวิชามีการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อการเป็นบัณฑิตที่มีความรู้ มีคุณธรรมจริยธรรม รวมทั้งการมีหลักกัลยาณมิตรทั้งผู้สอนและ ผู้เรียนให้เป็นคนมีคุณภาพ (กนก โตสุรัตน์, 2562)

3.3 แนวทางการเสริมสร้างกิจกรรมเสริมหลักสูตร โดยผ่านกรรมชุนนุ มกิจกรรมบำเพ็ญความดีทางศาสนา การทำบุญตักบาตร กิจกรรมฟังเทศน์มหาชาติ กิจกรรม บำเพ็ญประโยชน์และจิตอาสา กิจกรรมเข้าค่ายอบรม กิจกรรมที่นักศึกษาได้รับประสบการณ์ ความดีโดยตรง ดังข้อมูล การจัดกิจกรรมโดยผ่านกิจกรรมชุนนุต่าง ๆ กิจกรรมบำเพ็ญความดี ทางพุทธศาสนา นักศึกษาได้ทำบุญตักบาตรบนหลังช้างในวันเข้าพรรษาซึ่งจัดโดยจังหวัด สุรินทร์ เป็นการปลูกฝังคุณธรรมภายในจิตใจ (พีรวัส อินทวิ, 2562)

3.4 แนวทางการเสริมสร้างแรงบันดาลใจโดยสภาพแวดล้อม โดยการเรียนรู้ แบบอย่างอาจารย์ผู้สอนการเป็นต้นแบบของคนดี จากหน่วยงาน องค์กร ทั้งภาครัฐและเอกชน การยกย่องเชิดชูเกียรติครูดีเด่นแห่งชาติ การยกย่องศิษย์เก่าดีเด่น การจัดสภาพแวดล้อมในการ มหาวิทยาลัยที่เอื้อต่อการเสริมหลักกัลยาณมิตร ได้แก่ การปรับสภาพภูมิทัศน์ของมหาวิทยาลัย การจัดห้องเรียน ห้องสมุด สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ แหล่งเรียนรู้ทั้งใน ห้องเรียนและนอกห้องเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนของนักศึกษา เพื่อให้เกิดแรงบันดาลใจใน การประพฤติตนตามหลักกัลยาณมิตร 7 ประการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ทั้งตนเอง สังคมและ ประเทศชาติ ดังข้อมูลการยกย่องเชิดชูศิษย์เก่าดีเด่นซึ่งทางคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จัดขึ้นทุกปี เป็นแรงบันดาลใจในการทำความดีให้กับนักศึกษา (อัคราพร สุขทอง, 2562)

อภิปรายผล

ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์วิจัยได้ดังนี้

1. หลักกัลยาณมิตรในพระพุทธศาสนาเถรวาท ผลการศึกษา พบว่า หลักกัลยาณมิตร เป็นหลักธรรมดั่งาม ที่บัณฑิตพึงประพฤติปฏิบัติ ดังที่พระพุทธเจ้าทรงตรัสถึงกัลยาณมิตร คือผู้ มีความปรารถนาดี ผู้ที่แนะนำไปสู่ความเจริญในกุศลธรรมความดีงาม หมายถึง มิตรแท้ในทาง พระพุทธศาสนา ได้แก่ มิตรมีอุปการะ มิตรร่วมสุข ร่วมทุกข์ มิตรแนะนำประโยชน์ และมิตรมี ความรักใคร่ (ที.ปา.11/260/209) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) พระพุทธเจ้าตรัสถึง คำว่า บัณฑิต สหาย สัตบุรุษ อริชน ซึ่งจัดอยู่ในลักษณะของมิตรแท้ เพื่อนที่คอยช่วยเหลือ เกื้อกูล แนะนำ ชักจูง ช่วยบอกช่องทางด้วยปัญญา ย่อมดำรงตนอยู่ในจิตที่มุ่งเน้นหลักธรรมอัน เป็นพื้นฐานที่เป็นประโยชน์สูงสุดในการทำหน้าที่ต่อผู้อื่น ผู้ที่เป็นกัลยาณมิตรประกอบด้วยองค์

คุณสำคัญได้แก่ ความเป็นคนน่ารัก เป็นที่เคารพของคนทั่วไป มีความรู้ประสบการณ์ มีภูมิปัญญาอย่างแท้จริง รู้จักพูดชี้แจงให้ผู้อื่นเข้าใจง่าย มีความอดทนต่อการว่ากล่าวจากผู้อื่น มีความสามารถแถลงเรื่องราวได้อย่างล้าลึก และไม่ชักนำไปในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง อันเป็นหลักคุณธรรมที่สำคัญของนักศึกษาที่ศึกษาในวิชาชีพครูพึงน้อมนำมาปฏิบัติซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อตนเองและคนอื่น สอดคล้องกับแนวคิดของ พระปิฎกโกศล และคณะ ที่ได้เขียนบทความเรื่อง หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระไตรปิฎกสำหรับครูว่า ครูดีที่ปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรธรรม ย่อมจะมีคุณอนันต์แก่นักเรียน แต่หากว่าครูชั่วก็ย่อมมีโทษมหันต์เช่นกัน นอกเหนือจากการให้ความรู้ทางวิชาการแล้ว การชี้แนะฝึกอบรมให้มีคุณธรรมและจริยธรรมเป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของครู เพื่อให้ศิษย์มีแนวทางการปฏิบัติตนและหลักการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องชอบธรรม ทั้งนี้ครูเองก็ต้องปรับปรุงตนเองในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านความเป็นเลิศทั้งวิชาการและด้านตั้งมั่นในคุณธรรมและจริยธรรม ดำรงตนเป็นตัวอย่างที่ดีอย่างเคร่งครัด เพื่อศิษย์และสังคม (พระปิฎกโกศล และคณะ, 2562)

2. สภาพทั่วไปในการศึกษาของนักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาสังคมศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่า นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต ได้ศึกษาดำเนินหลักสูตรวิชาชีพครูตามเป้าหมายของหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา ฉบับปรับปรุงปี พ.ศ. 2559 คือ การผลิตครูสังคมศึกษาที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีจรรยาบรรณวิชาชีพครู และมีความรับผิดชอบต่องานวิชาการ งานวิชาชีพ สังคม การเมือง เศรษฐกิจ วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม ผลิตครูที่มีความรู้และความเข้าใจทางด้านสังคมศึกษา สามารถนำความรู้ไปใช้ได้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ผลิตครูที่มีความรู้ ความสามารถในการพัฒนานวัตกรรม การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การวิจัยในชั้นเรียน เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูสังคมศึกษาได้เป็นอย่างดี ผลิตครูที่มีทักษะ มีความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ที่สอดคล้องเหมาะสมกับสังคม ชุมชน และท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี และเพื่อผลิตครูที่มีทักษะในการจัดการ และแก้ไขปัญหา มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า อย่างมีวิจารณญาณ มีทักษะในการสื่อสารและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้เป็นอย่างดี และมีความเหมาะสม สอดคล้องกับ วิสัยทัศน์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่มุ่งผลิตบัณฑิตพัฒนารุและยกระดับการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน และมุ่งมั่นพัฒนาสู่ความเป็นครูมืออาชีพ (มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 2559) สอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ และคณะ ที่ได้เขียนบทความเรื่องจิตวิญญาณความเป็นครูมืออาชีพว่า จิตวิญญาณความเป็นครูต้องเกิดจากความศรัทธาและความรักในอาชีพ เป็นผู้เสียสละ มีความอดทน มุ่งมั่น เสียสละทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่และปฏิบัติตนให้อยู่ในหลักศีลธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ คุณลักษณะดังกล่าว จะนำไปสู่ครูมืออาชีพ ประกอบด้วย

ลักษณะ 3 ประการ 1) แสวงหาความรู้ และพัฒนาตนเองตลอดเวลา โดยเน้นเจตนาที่จะให้
ผู้ร่วมงานประสบความสำเร็จด้วยกัน 2) ความปรารถนาดี เป็นความคิดที่อยู่เหนือระดับเหตุผล
และตรรกะ เป็นความคิดที่มาจากจิตวิญญาณหรือจิตใต้สำนึก 3) สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง
มุ่งมั่นในการทำงาน และศรัทธาในผลสำเร็จที่เกิดจากการปฏิบัติงาน พร้อมจะพัฒนาตนเองเพื่อ
สร้างจิตวิญญาณความเป็นครู (พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ และคณะ, 2562)

3. แนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ผลการศึกษา พบว่า แนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นัก
ศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เมื่อพิจารณาผลการวิจัย
ในหลักกัลยาณมิตรของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่าด้านปิโย (ความน่ารัก)
เป็นบุคคลที่ยิ้มแย้มแจ่มใส มีการแต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมตามกฎระเบียบของ
มหาวิทยาลัย มีบุคลิกภาพที่ดี กล่าวทักทายอย่างสนิทสนมเป็นกันเอง รู้สึกสบายใจอยาก
สนทนาหรือไต่ถามด้วย ด้านครุ (น่าเคารพ) ให้เป็นที่พึ่งทางการศึกษาได้ เป็นบุคคลที่มีความ
ประพฤติดี ไม่มีเรื่องเสื่อมเสีย เป็นบุคคลน่าเคารพ และเมื่ออยู่ใกล้เกิดความรู้สึกอบอุ่นใจ
ปลอดภัย ซึ่งด้านภาวนิโย (น่าเจริญใจ) เป็นผู้ที่มีความรู้ดีในด้านการศึกษาทันต่อการ
เปลี่ยนแปลง เป็นบุคคลที่รู้จักปรับตนเองให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดี เป็นผู้ที่ได้รับการพัฒนา
ตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ด้านการศึกษาโดยตรง ด้านวตฺตา (รู้จักพูดให้
เหตุผล) เป็นบุคคลที่รู้จักพูดได้อย่างเหมาะสมกับกาลเทศะ เป็นผู้ที่สามารถชี้แจงให้เข้าใจถึง
เหตุผลได้ดี มีการให้คำแนะนำกล่าวตักเตือนเรื่องที่ปฏิบัติไม่ถูกต้อง และเป็นบุคคลที่
สถานศึกษาให้ความไว้วางใจ ด้านวจนักขโม (ทนต่อถ้อยคำ) เป็นบุคคลเปิดโอกาสให้
สถานศึกษาได้ชี้แจงข้อเท็จจริงมีความอดทนต่อการฟังคำอธิบายของบุคคลอื่น และมีการ
แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ไม่แสดงอารมณ์ฉุนเฉียว หงุดหงิด หรือถูก
วิพากษ์วิจารณ์ ด้านคัมภีรญฺจะ กะถัง กัตตา (แถลงเรื่องล้าลึกได้) มีการแนะนำตัว ชี้แจง
วัตถุประสงค์ หลักเกณฑ์ได้อย่างละเอียดชัดเจน อธิบายข้อค้นพบจากร่องรอยแต่ละตัวบ่งชี้ใน
ทุกมาตรฐานชัดเจน มีการศึกษาร่องรอยข้อมูลตามสภาพความเป็นจริงจากการสัมภาษณ์
สังเกต และศึกษาเอกสารได้อย่างครอบคลุม ให้คำแนะนำถึงจุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา
ข้อเสนอแนะได้ตรงประเด็นเป็นรูปธรรมนำไปปฏิบัติได้ ด้านโนจฺญฺฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักนำไปในอ
ธฺฐาน) เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ ไม่แนะนำหรือชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ
ต่อหน้าที่ของการเป็นนักศึกษาและเป็นผู้ที่มีความเที่ยงตรง เป็นกลาง โปร่งใส สอดคล้องกับ
บทความเรื่อง หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระไตรปิฎกสำหรับครู ของ พระปิฎกโกศล และ
คณะ ว่า ครูเป็นกัลยาณมิตร คือ มิตรแท้ที่ดี ที่คอยช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์อย่างจริงใจโดยไม่หวัง
สิ่งใดตอบแทน เป็นมิตรที่หวังดี มีสิ่งดี ๆ ให้กันด้วยความจริงใจคุณสมบัติของกัลยาณมิตร ซึ่ง
เรียกว่า กัลยาณมิตรธรรม มี 7 ประการ คือ 1) ปิโย ครูจะต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและเป็น
แม่พิมพ์ต้นแบบแก่ศิษย์ 2) ครุ คือ ความน่าเคารพ ต้องประพฤติสมควรแก่ฐานะ มีแนวทางการ

ปฏิบัติตนและหลักการดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้องชอบธรรม 3) ภาวนีโย ครูคือบัณฑิต เป็นที่ยกย่อง ในฐานทรงคุณ คือ ความรู้และภูมิปัญญาแท้จริง ทั้งเป็นผู้ฝึกอบรมและปรับปรุงตนอยู่เสมอ 4) วตตะ จ คือ ครูต้อง รู้จักชี้แจงให้เข้าใจ รู้ว่าเมื่อไรควรพูดอะไรอย่างไร คอยให้คำแนะนำว่ากล่าวตักเตือน และเป็นที่ปรึกษาที่ดีของศิษย์ 5) วจนกขโม ครูจะต้องมีความอดทนต่ออุปสรรคในทุกด้าน มีจิตใจที่หนักแน่น สามารถเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ ได้ด้วยจิตใจที่มั่นคง 6) คมภีรณฺจ กถิ กตฺตา สามารถอธิบายเรื่องยุ่งยากซับซ้อน ให้เข้าใจ และให้เรียนรู้เรื่องราวที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นไป เป็นคุณสมบัติของกัลยาณมิตรอย่างดีเลิศ คือ ความเป็นผู้กระทำได้จริงในสิ่งที่สอนแก่ผู้อื่น หรือได้บรรลุสำเร็จนั้น ๆ ด้วยตนเองแล้วจึงสอนเรื่องนั้นแก่ผู้อื่น และ 7) โน จฏฺฐาเน นิโยชเย คือ ไม่แนะนำหรือชักจูงไปในทางเสื่อมเสีย ครูเป็นผู้นำและแบบอย่างของสังคม เป็นบุคคลที่สังคมยกย่องเลื่อมใส ครูจึงต้องเป็นคนที่บริสุทธิ์ด้วยกาย วาจา ใจเป็นครูอยู่ทุกขณะทุกหนทุกแห่ง จงช่วยกันกระทำความดีให้เด็กเห็นเป็นเยี่ยงอย่าง เป็นตัวอย่างที่ดีแก่ศิษย์อย่างเคร่งครัดเพื่อศิษย์จะได้มีความเชื่อถือศรัทธาและถือปฏิบัติตามด้วยความรัก (พระปิฎกโกศล และคณะ, 2562)

การศึกษาแนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ พบว่า คุณสมบัติของกัลยาณมิตรจะต้องประกอบด้วย คุณสมบัติภายนอก เช่น บุคลิกภาพภายนอก มีร่างกายสง่างาม เข้มแข็ง อ่อนน้อม วาจาไพเราะ สุขุมเยือกเย็น ล้วนแต่เป็นเครื่องผูกจิตใจเพื่อความสำเร็จในหน้าที่ บุคลิกภาพจึงมีความสำคัญมาก ดังที่กล่าวไว้ในลักษณะมหาบุรุษ 32 ประการของพระพุทธเจ้า และต้องประกอบด้วย คุณสมบัติภายใน อันเป็นคุณธรรมของคนดี ธรรมของผู้รู้ซึ่งเป็นคุณสมบัติพิเศษ เรียวกัลยาณมิตรธรรม 7 ประการ คือ เป็นที่รักที่พอใจ เป็นที่เคารพ เป็นที่ยกย่อง เป็นนักพูด เป็นผู้อุดหนุน ต่อถ้อยคำ เป็นผู้พูดถ้อยคำลึกซึ้งได้ และไม่แนะนำไปในทางเสื่อมเสีย ซึ่งนับว่าเป็นองค์คุณธรรมที่จำเป็นสำหรับนักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งเป็นคำตอบที่ย้ำเตือนถึงคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าได้ดี โดยพระพุทธองค์ทรงเห็นความสำคัญของความเป็นกัลยาณมิตร ทรงบำเพ็ญประโยชน์สุขแก่มนุษย์โลกฝ่ายเดียวจึงได้ชื่อว่าทรงเป็นกัลยาณมิตรของสรรพสัตว์ผู้เกิด แก่ เจ็บ ตายด้วยกัน และทรงคำนึงถึงผลประโยชน์ของชาวโลกฝ่ายเดียวเท่านั้น ถ้านักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ให้ความสำคัญกัลยาณมิตรจะทำให้สถานศึกษา และผู้เกี่ยวข้องคลายความเครียดวิตกกังวลลงได้ เพราะผลการวิจัยพบว่านักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์รู้สึกสบายใจอยากสนทนาไต่ถามด้วย ได้มุ่งเน้นแบบกัลยาณมิตรที่มุ่งสร้างความน่าเชื่อถือ ศรัทธา ให้มีความไว้วางใจ และมีความเป็นมิตรต่อกัน โดยใช้วิธีการคัดเลือกและพัฒนาที่มีคุณลักษณะกัลยาณมิตรธรรม ซึ่งเป็นคุณสมบัติพิเศษเฉพาะสำหรับการทำหน้าที่อันมุ่งมั่นในสิ่งที่ป็นประโยชน์ต่อผู้อื่น ไม่ได้แสดงว่าผู้นั้นจะมีกัลยาณมิตรธรรมถึงพร้อมที่จะแสดงออกมาเป็นรูปธรรมได้ เพราะการสร้างความเป็นกัลยาณมิตรธรรมต้องมาจากพื้นฐานภายในจิตใจที่ถูก

หล่อหลอมฝึกอบรมมาด้วยองค์คุณธรรมต่าง ๆ มาประสานเข้าด้วยกัน ซึ่งจัดว่าเป็นองค์ประกอบภายใน จะเห็นว่าคุณค่าและประโยชน์ที่สำคัญของความเป็นกัลยาณมิตรก็คือ ช่วยให้เกิดความมั่นใจว่าสิ่งที่ฝึกปฏิบัตินั้นสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและบรรลุผลสำเร็จเกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

กัลยาณมิตรที่มีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเป็นเพียงองค์ประกอบภายนอกเท่านั้น สิ่งสำคัญคือองค์ประกอบภายในของนักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เองที่ต้องเติมเต็มด้วยองค์คุณธรรมภายในจิตใจ ซึ่งพร้อมที่จะหยิบยื่นให้ผู้อื่นด้วยการชักนำให้เกิดความเชื่อ ความเคารพ น่าเลื่อมใส น่านิยมชมชอบ เกิดความซาบซึ้งใจ ที่เรียกว่า “ศรัทธา” เมื่อเกิดความศรัทธาขึ้นแล้วจิตใจย่อมยอมรับทุกเรื่อง ทำให้สามารถชี้แนะทางความคิด ทศนคติ ค่านิยม ความรู้ ความเข้าใจเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องที่เรียกว่า สัมมาทิฐิ ฉะนั้น กัลยาณมิตรจึงมีอิทธิพลต่อจิตใจให้เกิดศรัทธา ตรงกันข้ามถ้าไม่มีศรัทธาก็จะไม่ประทับใจ แต่สิ่งสำคัญของศรัทธาต้องประกอบด้วยปัญญา สัมมาทิฐิ ควบคู่กันไปด้วย พระพุทธเจ้าทรงย้ำให้เห็นความสำคัญของการดำเนินชีวิตด้วยการมีกัลยาณมิตรที่ดีต่อกัน จะทำให้เกิดความสำเร็จทั้งคดีโลก คดีธรรม สังคม การงานและชีวิตส่วนตัวที่สุขสงบ สอดคล้องกับการศึกษาวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์หลักสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาชีวิต ของ บุชบาภรณ์ สิงห์สวรรค์น์ ว่า สัมมาทิฐิมีบทบาทที่สำคัญมากในกระบวนการศึกษาหรือการพัฒนาชีวิต เป็นแหล่งรวมข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตและการแก้ไขปัญหาทั้งหมด โดยสัมมาทิฐิถือเป็นตัวนำความคิดที่ถูกต้องทำให้เห็นคุณค่าแท้และคุณค่าเทียมของสิ่งต่าง ๆ ก่อให้เกิดการพิจารณา การศึกษาให้เกิดแนวทางการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมและถูกต้อง สำหรับด้านสังคม จะเห็นได้ว่า สัมมาทิฐิมีบทบาทกับสังคมมาก โดยลดปัญหาต่าง ๆ ภายในสังคม ควบคุมสังคมและกำหนดศีลธรรมของสังคม ก่อให้เกิดความสงบสุขขึ้นในสังคม สืบเนื่องมาจากความคิดดี ปราศจากดี มองสิ่งอันเป็นที่รักที่ชอบใจ เป็นเหตุให้คนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (บุชบาภรณ์ สิงห์สวรรค์น์, 2555)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

หลักกัลยาณมิตรเป็นหลักธรรมสำคัญที่เหมาะสมกับบุคคลทุกสาขาอาชีพ กัลยาณมิตรคือมิตรที่ประเสริฐได้แก่มิตรมีอุปการะเกื้อกูลในสิ่งที่พึ่งพิงต่อกัน มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ มีความรักสามัคคีกัน มิตรแนะนำประโยชน์ในทางที่ดีงามมีสาระต่อการดำเนินชีวิต มิตรมีความรักใคร่กลมเกลียวปรองดองกันและกัน ช่วยเหลือแบ่งกันกัน ซึ่งประกอบด้วยองค์คุณกัลยาณมิตรทั้ง 7 ประการ ได้แก่ 1) ปิโย หมายถึง เป็นผู้น่ารัก 2) ครุ หมายถึง เป็นที่เคารพ มีความหนักแน่น เป็นบุคคลที่อุดมด้วยปัญญาทั้งทางโลก และทางธรรมอย่างพร้อมมูล 3) ภาวนีโย หมายถึง เป็นที่เจริญใจ 4) วตฺตา จ เป็นผู้สามารถกล่าวตักเตือน 5) วจนฺทขโม หมายถึงบอกกล่าวแล้วบางที่ยังไม่ชัดเจน ยังสงสัยอยู่เข้าไปซักถามเป็นผู้อดต่อถ้อยคำสูง ๆ ต่ำ ๆ ได้ 6) คมภิรณฺจ ถัด

กตดา หมายถึงเป็นผู้ที่กล่าวถ้อยคำหรือเรื่องที่ลึกซึ้งได้ 7) โน จงฺกฺขณานิโยชเย คุณสมบัติที่สำคัญของกัลยาณมิตรมี 2 ประการ คือ การทำตามคำพูดและมีความปรารถนาดีในการช่วยเหลือเกื้อกูลผู้อื่นให้ได้รับความรู้ความเข้าใจเป็นสัมมาทิฐิ และประโยชน์สุขในปัจจุบัน (ทิฐุธัมมิกัตถะ) ประโยชน์สุขในภายหน้า (สัมปรายิกัตถะ) และประโยชน์อันสูงสุด คือ พระนิพพาน (ปรมัตถะ)

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (5 ปี) มุ่งผลิตบัณฑิตได้ศึกษาความรู้ตามหลักสูตรได้รับการอบรมสั่งสอนด้วยวิธีที่หลากหลายเพื่อให้เกิดทักษะทางปัญญาที่สามารถวิเคราะห์ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและความรับผิดชอบ มีทักษะการวิเคราะห์เชิงตัวเลขการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ที่สอดคล้องกันกับการศึกษายุคปัจจุบัน แนวทางการเสริมสร้างการเรียนการสอนตามหลักสูตรโดยสอดแทรกคุณธรรมหลักกัลยาณมิตรทุกวิชา ทั้งในวิชาการศึกษาทั่วไปและวิชาเอกสาขาสังคมศึกษา โดยเฉพาะในกลุ่มสาระศาสนาปรัชญา และรายวิชาชีพรู โดยวิชาภาคปฏิบัติที่เน้นประพฤติปฏิบัติตามหลักกัลยาณมิตรทั้ง 7 ประการ แนวทางการเสริมสร้างกิจกรรมเสริมหลักสูตรเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาได้ลงมือประพฤติปฏิบัติได้แก่ กิจกรรมทำความดีในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา การสวดมนต์ภาวนาทุกวัน การฝึกเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรโดยการอบรมเป็นระยะเวลา 3 - 5 วัน และ 7 วัน แนวทางการเสริมสร้างการสร้างแรงบันดาลใจโดยสภาพแวดล้อม ทั้งในห้องเรียนและในมหาวิทยาลัย มีความสะอาด แสงสว่าง บรรยากาศโดยรอบเหมาะสมแก่การเรียนการสอน การจัดตั้งพระพุทธรูปประจำอาคารเรียนเพื่อเป็นที่เคารพบูชา อันเป็นเชิงสัญลักษณ์ความดีงามตามพระพุทธศาสนา

เอกสารอ้างอิง

- กนก โตสุรัตน์. (10 มกราคม 2562). แนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. (ธงไชย สุขแสง, ผู้สัมภาษณ์) บุษบาภรณ์ สิงห์อัครรัตน์. (2555). การวิเคราะห์หลักสัมมาทิฐิในพระพุทธศาสนาเพื่อการพัฒนาชีวิต. ใน สารนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์. (2545). ระเบียบวิธีวิจัยการสื่อสาร. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ และคณะ. (2562). จิตวิญญาณความเป็นครูมืออาชีพ. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, (6)1, 31-37.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตโต). (2555). พุทธวิธีในการสอน. กรุงเทพมหานคร: ธรรมะอินเทรนด์.
- พระปิฎกโกศล และคณะ. (2562). หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในพระไตรปิฎกสำหรับครู. วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, (6)9, 4201-4214.

- พระศรีวิสุทธิคุณ (มานพ ปียสีโล). (13 มกราคม 2562). แนวทางการเสริมสร้างหลัก
กัลยาณมิตรแก่นักศึกษาในหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ .
(ธงไชย สุขแสง, ผู้สัมภาษณ์)
- พีรวัส อินทวิ. (13 มกราคม 2562). แนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษาใน
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. (ธงไชย สุขแสง, ผู้สัมภาษณ์)
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. (2559). หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสังคมศึกษา (5 ปี)
หลักสูตรปรับปรุงพุทธศักราช 2559. เรียกใช้เมื่อ 4 กันยายน 2561 จาก
<https://edu.kpru.ac.th/social//contents/pdf/social.pdf>
- มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. (2561). คู่มือนักศึกษาประจำการศึกษา 2561. เรียกใช้เมื่อ 4
กันยายน 2561 จาก <https://sites.google.com/srru.ac.th/admsurin> >
khumux-naksuksa
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2546). พระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.
2546. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- อัครพร สุขทอง. (12 มกราคม 2562). แนวทางการเสริมสร้างหลักกัลยาณมิตรแก่นักศึกษาใน
หลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์. (ธงไชย สุขแสง, ผู้สัมภาษณ์)